

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

NAKHON SI THAMMARAT RAJABHAT UNIVERSITY

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
บุคลากรกรม

บุคลากรกรม

1. ผู้ขายสมุนไพร จำนวน 10 คน

เครือวัลย์ เทพแสงพราว ร้านไมตรี เลขที่ 100/9 ถนนกะโรม ตำบลคลัง อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช.

ธีรภาพ ลินธุเศรษฐ์ ร้านพันธะโฮสต์ เลขที่ 1039 ถนนกะโรม ตำบลคลัง อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช.

พิชัย อุ่ทอง บริษัทศิริสมุนไพร ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช.

ยินดี เชี่ยวเสน ร้านยินดีสมุนไพร ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ยงยุทธ อังศุวัฒนากุล ร้านชินแซโฮสต์ เลขที่ 1202/5 ถนนบูรณาราม ตำบลคลัง
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช.

วิลาส ฤกษ์มงคล ร้านอาภรณ์สมุนไพร เลขที่ 1209 ถนนยมราช ตำบลคลัง อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช.

ระวีวรรณ สุวรรณพะโยม ร้านกระแสงโฮสต์ เลขที่ 987/14 ถนนท่าช้าง อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

สง่า เทพฉิมพลี ร้านตำนานสมุนไพร เลขที่ 1047 ถนนกะโรม ตำบลคลัง อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช.

สุชาติ สุขเกษม ร้านสุชาติสมุนไพร เลขที่ 1209/4 ถนนยมราช ตำบลคลัง อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช.

สุนีย์ วิทย์พิบูลย์รัตน์ ร้านยงแซ เลขที่ 1063/2 ถนนยมราช ตำบลคลัง อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช.

2. ผู้ป่วยที่ใช้บริการร้านสมุนไพร จำนวน 10 คน

จิตนา นิยมใหม่ บ้านเลขที่ 17/46 หมู่ที่ 2 ตำบลกระแสดินธุ์ อำเภอกระแสดินธุ์
จังหวัดสงขลา.

นิคม จงใจ วัดชายนา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช.

นิยม สุขเสนา บ้านเลขที่ 24/1 หมู่ที่ 8 ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว เกอเชียรใหญ่
จังหวัดนครศรีธรรมราช.

ปราณี อัจฉริยะปัญญา บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 2 ตำบลควนสวรรค์ อำเภอฉวาง จังหวัด
นครศรีธรรมราช.

พอบ ไชยพฤกษ์ บ้านเลขที่ 67 หมู่ที่ 9 ตำบลกำแพงเขา อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช.

แย้ม ช่อมภา บ้านเลขที่ 166 หมู่ที่ 1 ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช.

วรรณิ์ จางบัว บ้านเลขที่ 244 หมู่ที่ 7 ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง
จังหวัดนครศรีธรรมราช.

โสภา สุวรรณโณ 19/2 หมู่บ้านแสงตะวัน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช.

อุบล นาคราช บ้านเลขที่ 45 หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านลำนาว อำเภอบางขัน
จังหวัดนครศรีธรรมราช.

อ้วย สงสังข์ บ้านเลขที่ 20 หมู่ที่ 20 ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช.

3. แพทย์แผนไทยผู้รักษาโรคด้วยสมุนไพร จำนวน 10 คน

ชวน แจ่มจันทร์ บ้านเลขที่ 33 ตำบลท้ายลำภา อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช.

ด้วง จุติมุสิกสิทธ์ บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 1 ตำบลท้ายลำภา อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช.

ทิวา บุง บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 1 ตำบลไสหรั อำเภอดง จังหวัดนครศรีธรรมราช.

ประภาส สติธิพันธ์ บ้านเลขที่ 30/35 หมู่ที่ 1 ตำบลปากนคร อำเภอเมือง

จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผัน ชุมแก้ว บริษัทศิริสมุนไพโร ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดนครศรีธรรมราช.

рім สุวรรณมุก บ้านเลขที่ 71/1 หมู่ที่ 7 ตำบลควนชุม อำเภอรัตนบุรี

จังหวัดนครศรีธรรมราช.

เลื่อม ศิริพรหม บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 4 ตำบลกำแพงเขา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช.

วาสน์ อุดรนาถ บ้านเลขที่ 144 หมู่ที่ 9 ตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม

จังหวัดนครศรีธรรมราช.

ไสว จินพันธ์ บ้านเลขที่ 51 หมู่ที่ 3 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช.

เอื้อน คณะวงศ์ บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 2 ตำบลนาเชื่อง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช.

4. แพทย์แผนไทยผู้ทำหน้าที่สอน จำนวน 5 คน

กึกา วิมลเมธี ศูนย์แพทย์ไทยวัดศาลาามีชัย ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดนครศรีธรรมราช.

เนิม มะลิแก้ว ศูนย์แพทย์ไทยวัดศาลาามีชัย ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดนครศรีธรรมราช.

ประวิทย์ วงศ์วรชาติ สมาคมแพทย์แผนไทยวัดโคกธาดู ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดนครศรีธรรมราช.

รัชฎา สงวนโสตร บ้านเลขที่ 1303 หมู่ที่ 9 ตำบลท้ายสำเภา อำเภอพระพรหม

จังหวัดนครศรีธรรมราช.

เสรี ศรีสุภาษฎร์ ศูนย์แพทย์ไทยวัดศาลาามีชัย ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดนครศรีธรรมราช.

ภาคผนวก ข
แนวทางการสัมภาษณ์

แนวทางการสัมภาษณ์

วัตถุประสงค์ : เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีการรักษาโรคด้วยสมุนไพรในสังคม
ท้องถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มเป้าหมาย : ผู้ขายสมุนไพร แพทย์แผนไทย แพทย์พื้นบ้านที่ทำหน้าที่รักษาโรค
แพทย์แผนไทยที่ทำหน้าที่สอน ผู้ป่วยที่ใช้สมุนไพรรักษาโรค

ข้อมูล

1. ผู้ขายสมุนไพร

1.1 ข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ ความรู้

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาโรคด้วยสมุนไพร ได้แก่ สมุนไพรที่ใช้จากอดีตสืบ
เนื่องมาปัจจุบัน การเก็บรักษาสมุนไพร การใช้สมุนไพร การปรุงสมุนไพร โรคที่เป็นกันมากและ
นิยมรักษาด้วยสมุนไพร อาชีพและภูมิฐานะของผู้ที่มาใช้บริการซื้อสมุนไพร

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการสืบทอดองค์ความรู้

1.4 ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงและสืบเนื่องประเพณีการรักษาโรคด้วยสมุนไพร
ได้แก่ ด้านความนิยมในการใช้สมุนไพร ด้านการปรุงยา วิธีการรักษาโรค แหล่งสมุนไพร การ
เจียดยา ความสัมพันธ์ในการอยู่ในสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรจากอดีตมาปัจจุบัน

1.5 ข้อมูลจากการสังเกต ความมีน้ำใจ การต้อนรับผู้วิจัย การต้อนรับลูกค้า
สภาพภายในร้าน การจัดร้าน ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของร้าน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้
(มีความสืบเนื่องจากอดีต หรือเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย) ภาวะการซื้อขายสมุนไพรในร้าน

2. แพทย์ผู้รักษาโรคด้วยสมุนไพร

2.1 ข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ ความรู้

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาโรคด้วยสมุนไพร ได้แก่ สมุนไพรที่ใช้จากอดีต
สืบเนื่องมาปัจจุบัน การเก็บรักษาสมุนไพร การใช้สมุนไพร การปรุงสมุนไพร โรคที่เป็นกันมาก
และนิยมรักษาด้วยสมุนไพร อาชีพและภูมิฐานะของผู้ที่มาใช้บริการซื้อสมุนไพร

2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการสืบทอดองค์ความรู้

2.4 ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงและสืบเนื่องประเพณีการรักษาโรคด้วยสมุนไพร
ได้แก่ ด้านความนิยมในการใช้สมุนไพร ด้านการปรุงยา วิธีการรักษาโรค แหล่งสมุนไพร การ
เจียดยา ความสัมพันธ์ในการอยู่ในสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรจากอดีตมาปัจจุบัน

2.5 ข้อมูลจากการสังเกต ความมีน้ำใจ การต้อนรับ ความน่าเชื่อถือ สภาพ
ความเป็นอยู่ ฐานะ สุขภาพ สิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย

3. แพทย์ผู้ทำหน้าที่สอน

3.1 ข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ ความรู้

3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาโรคด้วยสมุนไพร ได้แก่ สมุนไพรที่ใช้จากอดีต
สืบเนื่องมาปัจจุบัน การเก็บรักษาสสมุนไพรรักษาโรค การใช้สมุนไพรรักษาโรค โรคที่เป็นกันมาก
และนิยมรักษาด้วยสมุนไพรรักษาโรค อาชีพและภูมิฐานะของผู้ที่มาใช้บริการซื้อสมุนไพรรักษาโรค

3.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการสืบทอดองค์ความรู้

3.4 ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงและสืบเนื่อง ประเพณีการรักษาโรคด้วยสมุนไพรรักษาโรค
ได้แก่ ด้านความนิยมในการใช้สมุนไพรรักษาโรค ด้านการปรุงยา วิธีการรักษาโรค แหล่งสมุนไพรรักษาโรค
เจียดยา ความสัมพันธ์ในการอยู่ในสังคม การสืบทอดการใช้สมุนไพรรักษาโรคจากอดีตมาปัจจุบัน เอก
ลักษณ์ของร้านสมุนไพรรักษาโรค

4.2 ข้อมูลจากการสังเกต ความมีน้ำใจ การต้อนรับ ความน่าเชื่อถือ สภาพ
ความเป็นอยู่ ฐานะ สุขภาพ สิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย

4. ผู้ป่วยที่ใช้สมุนไพรรักษาโรค

4.3 ข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ ความรู้ ฐานะครอบครัว

4.4 วิถีชีวิตในรอบปี ได้แก่ ชีวิตประจำวัน การทำมาหากิน การใช้เครื่องทุ่น
แรง

4.5 โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ลักษณะถนนภายในหมู่บ้าน จำนวนร้านค้า
โรงเรียน วัด สถานเอนกนาลัยและหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐที่อยู่ในหมู่บ้าน

4.6 ระบบบริการสุขภาพ ได้แก่ สถานบริการสุขภาพของรัฐที่อยู่ใกล้เคียง
สถานบริการสุขภาพแบบพื้นบ้านในชุมชนและที่ใกล้เคียง จำนวนแพทย์แผนไทย แพทย์พื้นบ้าน

4.5 การตัดสินใจใช้บริการสุขภาพระหว่างแพทย์แผนปัจจุบันกับแพทย์แผนไทย

4.6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแพทย์แผนไทยหรือแพทย์พื้นบ้าน ได้แก่ ความน่าเชื่อ
ถือมีความรู้ด้านการรักษาด้วยสมุนไพรรักษาโรคอย่างไรบ้าง และสถานะทางเศรษฐกิจ

4.7 อาการเจ็บป่วย ได้แก่ การเจ็บป่วยเรื้อรัง หรือตามฤดูกาล อาการเจ็บป่วย
ที่เกิดจากการประกอบอาชีพ เป็นต้น

4.8 รูปแบบการใช้สมุนไพร ได้แก่ รายชื่อชนิดของสมุนไพรที่นิยมใช้ในท้องถิ่น รูปแบบเป็นอย่างไร รูปแบบการใช้เปลี่ยนแปลงหรือไม่ ความนิยมลดลงหรือเพิ่มขึ้น เพราะเหตุใด

4.9 การสืบทอดประเพณีการใช้สมุนไพรรักษาโรค มีความเหนียวแน่นมั่นคงหรือคลี่คลายอย่างไร การรักษาโรคแบบพื้นบ้านที่ยังมีอยู่เนื่องจากสาเหตุใด วิธีการรักษาอย่างไร

4.10 สภาพสังคม ประเพณีโดยทั่วไปมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

4.11 ข้อมูลจากการสังเกต สุขภาพภายนอกที่สังเกตได้ สภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม การต้อนรับ ความมีน้ำใจ ความจริงใจในการให้ข้อมูล

ภาคผนวก ค

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข

เรื่อง ขาสามัญประจำบ้าน

ฉบับที่ ๒

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข

เรื่อง ยาสามัญประจำบ้าน

ฉบับที่ ๒

อาศัยตามอำนาจตามความในมาตรา ๗๖(๕) แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยการแนะนำของคณะกรรมการยาจึงออกประกาศไว้ดังนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกประกาศยาแผนโบราณที่เป็นยาสามัญประจำบ้าน ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ระบุยาสามัญประจำบ้าน ตามความในพระราชบัญญัติยา พ.ศ. ๒๕๑๐ ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๑๑

ข้อ ๒ ให้ยาแผนโบราณซึ่งมีชื่อ ปริมาณของวัตถุดิบประกอบ วิธีทำ สรรพคุณ ขนาดรับประทาน คำเตือน และขนาดบรรจุต่อไปนี้ เป็นยาสามัญประจำบ้าน

๑ ยาหอมเทพวิจิตร

วัตถุดิบประกอบ ลูกจันทร์ ดอกจันทร์ ลูกกระวาน การพลู จันทน์แดง จันทน์ขาว กฤษณา กระลำพัก ขอนดอก ชะลูด อบเชย เปราะหอม แผลงหอม หนักสิ่งละ ๒ ส่วน ผิวมะกรูด ผิวมะขี้เหล็ก ผิวมะนาว ผิวส้มตระกูลขนุน ผิวส้มจีน ผิวส้มโอ ผิวส้มเขียวหวาน หนักสิ่งละ ๔ ส่วน ชะมดเขียด การบูร หนักสิ่งละ ๑ ส่วน โกฐสอ โกฐเขมา โกฐหัวบัว โกฐเชียง โกฐจุฬาลัมพา โกฐกระดูก โกฐก้านพร้าว โกฐพุงปลา โกฐขุขาวมั่งสี หนักสิ่งละ ๔ ส่วน เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาดักแตน เทียนเขาวพาดณี เทียนสัตตบุษย์ เทียนเกล็ดหอย เทียนตากบ หนักสิ่งละ ๔ ส่วน พิมเสนหนัก ๔ ส่วน ดอกมะลิหนัก ๑๘๔ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ผสมน้ำดอกไม้เทศ ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้ลม บำรุงหัวใจ

ขนาดรับประทาน ครั้งละ ๕-๗ เม็ด

ขนาดบรรจุ ๓๐ เม็ด

๒ ยาหอมทิฟไอสด

วัตถุดิบประกอบ ดอกพิกุล ดอกบุนนาค ดอกสารภี ดอกมะลิ เกสรบัวหลวง ดอกกระดังงา ดอกจำปา ดอกบั้งจกกลนี หัวหัวไทย กระจับ ผาง จันทน์แดง จันทน์ขาว จันทน์เทศ กฤษณา ชะลูด อบเชย สมุลแว้ง สนเทศ ว่านน้ำ กระชาย เปราะหอม ดอกคำไทย ชะเอมเทศ สุรามฤต ชำตัน ลูกจันทน์ หนักสิ่งละ ๔ ส่วน โกรฐหอ โกรฐเขมา โกรฐหัวบัว โกรฐเชียง โกรฐจุฬาลัมพา โกรฐกระดุก โกรฐก้านพร้าว โกรฐพุงปลา โกรฐขุมมั่งสี หนักสิ่งละ ๒ ส่วน เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาตึกแตน เทียนเขาวพานี เทียนสัตตบุษย์ เทียนเกล็ดหอย เทียนตากบ การบูร หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ชะมดเข็ด พิมเสน หนักสิ่งละ ๒ ส่วน

วิธีทำ	ชนิดผง บดเป็นผง ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม
สรรพคุณ	แก้ลมวิงเวียน ละลายน้ำดอกไม้หรือน้ำสุก
ขนาดรับประทาน	ชนิดผง ครั้งละ ๑/๒ - ๑ ช้อนกาแฟ ชนิดเม็ด ครั้งละ ๕-๗ เม็ด
ขนาดบรรจุ	ชนิดผง ๑๕ กรัม ชนิดเม็ด ๓๐ เม็ด

๓. ยามหานิลแห่งทอง

วัตถุดิบประกอบ เนื้อเม็ดสะบ้ามอญสุ่ม กระดุกกาสุ่ม กระดุกงูเหลือมสุ่ม หวายตะค้าสุ่ม เม็ดมะละกอสุ่ม ลูกมะคำดีควายสุ่ม ถ่านไม้สัก จันทน์แดง จันทน์เทศ ใบพิมเสน ใบหญ้านาง หมักหอม หนักสิ่งละ ๑ ส่วน เบี้ยจันคั่วให้เหลือง ๓ เบี้ย

วิธีทำ	บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด ปิดทองคำเปลว หนักเม็ดละ ๐.๕ กรัม
สรรพคุณ	แก้ไข้ แก้กระหายน้ำ แก้หัด อีสุก อีโต
ขนาดรับประทาน	รับประทานวันละ ๒ ครั้ง ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๓-๔ เม็ด เด็ก ครั้งละ ๑-๒ เม็ด
ขนาดบรรจุ	๓๐ เม็ด

๔. ยาเขียวหอม

วัตถุดิบประกอบ ใบพิมเสน ใบผักกระฉิม ใบหมากผู้ ใบหมากเมีย ใบ
ต้นพ้าหอม รากผักหอม เปราะหอม จันทร์เทศ จันทร์แดง ว่านกีบแรด ว่านร้อนทอง
เนระพูสี พิษนาคน้ มหาสดำ รากไคร้เครือ ดอกพิกุล เกสรบุษราค เกสรสารภี เกสรบัว
หลวง หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ระย้อม หนัก ๑/๔ ส่วน

วิธีทำ	บดเป็นผง
สรรพคุณ	แก้ตัวร้อน ร้อนใน กระจายน้ำ ละลายน้ำสุก หรือน้ำดอกมะลิ แก้พิษหัด พิษสุกใส ละลายน้ำรากผักชีต้ม ทั้งรับประทานและชะโลม
ขนาดรับประทาน	รับประทานวันละ ๔-๕ ครั้ง ผู้ใหญ่ครั้งละ ๑ ช้อนกาแฟ เด็ก ครั้งละ ๑-๒ ช้อนกาแฟ
ขนาดบรรจุ	๓๐ กรัม

๕. ยาประสะกะเพรา

วัตถุดิบประสม พริกไทย ชิง ดีปลี กระเทียม น้ำประสานทองสด หนักสิ่งละ
๒ ส่วน ชะเอมเทศ มหาหิงค์ หนักสิ่งละ ๔ ส่วน เหลือสินเธาว์ หนัก ๑ ส่วน
ผิวมะกรูด หนัก ๒๐ ส่วน ใบกะเพรา หนัก ๔๗ ส่วน

วิธีทำ	บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๑ กรัม
สรรพคุณ	แก้ท้องขึ้น ท้องเฟ้อ ละลายน้ำสุก หรือน้ำใบกะเพราต้ม แก้ท้องแน่น จุกเสียด ใช้ไฟลเผาไฟพอสุก ผ่นแทรก
ขนาดรับประทาน	รับประทานเช้า เย็น
	เด็กอายุ ๑-๓ เดือน ครั้งละ ๑-๒ เม็ด
	เด็กอายุ ๔-๖ เดือน ครั้งละ ๒-๓ เม็ด
	เด็กอายุ ๗-๑๒ เดือน ครั้งละ ๔-๕ เม็ด
ขนาดบรรจุ	๓๐ เม็ด

๖. ยาเหลืองปิดสมุทร

วัตถุดิบประกอบ หัวหมู ขมิ้นอ้อย เปลือกเพกา รากกล้วยดิบ กระเทียมคั่ว ดีปลี ขันอ้อย ครั้ง สีเสียดเทศ สีเสียดไทย ใบเทียน ใบทับทิม หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ขมิ้นชัน หนัก ๖ ส่วน

วิธีทำ	บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๑ กรัม
สรรพคุณ	แก้ท้องเสีย ใช้เปลือกลูกทับทิม หรือเปลือกแคต้มกับ น้ำปูนใส เป็นกระสาย ถ้าหาน้ำกระสายไม่ได้ให้ใช้น้ำสุกแทน
ขนาดรับประทาน	รับประทานวันละ ๓ เวลา ก่อนอาหาร
	เด็กอายุ ๓-๕ เดือน ครั้งละ ๒ เม็ด
	เด็กอายุ ๖-๑๒ เดือน ครั้งละ ๓-๔ เม็ด
	เด็กโต ครั้งละ ๕-๗ เม็ด
ขนาดบรรจุ	๓๐ เม็ด

๗. ยาอัมฤคชาติ

วัตถุดิบประกอบ รากไคร้เครือ โกรฐพุงปลา เทียนขาว ลูกผักชีลา เนื้อลูก มะขามป้อม เนื้อลูกสมอ พินาก หนักสิ่งละ ๗ ส่วน น้ำประสานทองสะอาด หนัก ๑ ส่วน ขะเอมเทศ หนัก ๔๓ ส่วน

วิธีทำ	บดเป็นผง
สรรพคุณ	แก้ไอ ขับเสมหะ ละลายน้ำมูกแหวะแกสไอ ไข้จับหรือ กวาดคอ
ขนาดที่ใช้	ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนกาแฟ
	เด็ก ลดลงตามส่วน
ขนาดบรรจุ	๑๕ กรัม

๘. ยาประสะมะแว้ง

วัตถุดิบประกอบ สารส้ม หนัก ๑ ส่วน ขมิ้นน้อย หนัก ๓ ส่วน ใบสวาด
ใบตาลหมอน ใบกระเพรา หนักสิ่งละ ๔ ส่วน ลูกมะแว้งต้น ลูกมะแว้งเครือ หนักสิ่งละ
๘ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ผสมน้ำสุกแทรกพิมเสนพอสสมควร ทำเป็นเม็ด หนัก
เม็ดละ ๐.๒ กรัม

สรรพคุณ แก้ไอ แก้เสมหะ ละลายน้ำมะนาวแทรกเกลือรับประทานหรือใช้อม

ขนาดรับประทาน ผู้ใหญ่ครั้งละ ๑-๒ เม็ด

เด็ก ครั้งละ ๕-๗ เม็ด

ขนาดบรรจุ ๓๐ เม็ด

๙. ยาจันทลีลา

วัตถุดิบประกอบ โกรฐลอย โกรฐเขมา โกรฐจุฬาลัมพา จันทน์เทศ จันทน์แดง
ลูกกระดอม บอระเพ็ด รากปลาไหลเผือก หนักสิ่งละ ๔ ส่วน พิมเสนหนัก ๑ ส่วน

วิธีทำ ชนิดผล บดเป็นผง
ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๕ กรัม

สรรพคุณ แก้ไข้ ตัวร้อน

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๔ ชั่วโมง

ชนิดผง เด็ก ครั้งละ ๑/๒ - ๑ ช้อนกาแฟ

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ - ๒ ช้อนกาแฟ

ชนิดเม็ด เด็ก ครั้งละ ๑ - ๒ เม็ด

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๓ - ๔ เม็ด

ขนาดบรรจุ ชนิดผง ๑๕ กรัม

ชนิดเม็ด ๓๐ กรัม

๑๐. ซาตรีหอม

วัตถุดิบประกอบ	เนื้อลูกสมอเทศ เนื้อลูกสมอพิเภก เนื้อลูก มะขามป้อม ลูกผักชีลา หนักสิ่งละ ๔ ส่วน รากไคร้เครือ โกรฐขอ ชะเอมเทศ น้ำ ประสานทองตะตู่
ลูกชดด้ว	หนักสิ่งละ ๑ ส่วน เนื้อลูกสมอไทย โกรฐน้ำเต้าใหญ่หนึ่งลูก หนักสิ่งละ ๒ ส่วน
วิธีทำ	บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม
สรรพคุณ	แก้เด็กท้องผูก ระบายพิษไข้
ขนาดรับประทาน	รับประทานก่อนอาหารเช้า
	เด็กอายุ ๑-๒ เดือน ครั้งละ ๒-๓ เม็ด
	เด็กอายุ ๓-๕ เดือน ครั้งละ ๔-๕ เม็ด
	เด็กอายุ ๖-๑๒ เดือน ครั้งละ ๖-๘ เม็ด
ขนาดบรรจุ	๓๐ เม็ด

๑๑. ยาประสะจันทน์แดง

วัตถุดิบประกอบ	รากเหมือนคน รากมะปรางหวาน รากมะนาว เปราะหอม โกฐหัวบัว จันทร์เทศ ฝางเสน หนักสิ่งละ ๔ ส่วน เกสรบัวหลวง ดอกบุนนาค ดอก สารภี ดอกมะลิ หนักสิ่งละ ๑ ส่วน จันทน์แดง ๓๒ ส่วน
วิธีทำ	บดเป็นผง
สรรพคุณ	แก้ไข้ตัวร้อน กระหายน้ำ ละลายน้ำสุก หรือน้ำดอกมะลิ
ขนาดรับประทาน	รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง
	ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนกาแฟ
	เด็ก ครั้งละ ๑-๒ ช้อนกาแฟ
ขนาดบรรจุ	๑๕ กรัม

๑๒. สาหอมอินทจักร์

วัตถุประสงค์ประกอบ สะดำน รากข้าพลุ ชิง ดีปลี รากเจตมูลเพลิง ลูกผักชีลา โกรฐหอ โกรฐหมา โกรฐก้านพร้าว โกรฐพุงปลา โกรฐจุฬาลัมพา โกรฐเขียง โกรฐกั๊กกรา โกรฐน้ำเต้า โกรฐกระดูก เทียนดำ เทียนขาว เทียนแดง เทียนข้าวเปลือก เทียนยาวพาดนี้ จันทน์แดง จันทน์เทศ เถามวกแดง เถามวกขาว รากหญ้านาง เปลือกชะลูด อบเชย เปลือกสมุลแว้ง กฤษณา กระลำพัก บอระเพ็ด ลูกกระดอม กายาน ขอนดอก ชะมดเข็ด ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน กานพลู รากไคร้เครือ ลำพันแดง ดอกสารภี ดอกพิบูล ดอกบุนนาค ดอกจำปา ดอกกระดังงา ดอกมะลิ ดอกคำไทย ฝางเสน ดีงูเห่า ดีหมูป่า ดีวัว พิมเสน หนักสิ่งละ ๑ ส่วน

วิธีทำ	ชนิดผง บดเป็นผง
สรรพคุณ	ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม แก้ลมบาดทะจิต ใช้น้ำดอกมะลิ แก้คลื่นเหียนอาเจียน ใช้น้ำลูกผักชี เทียนดำต้ม ถ้าไม่มีใช้น้ำสุก แก้ลมจุกเสียด ใช้น้ำขิงต้ม
ขนาดรับประทาน	รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง ชนิดผง ครั้งละ ๑ ช้อนกาแฟ ชนิดเม็ด ครั้งละ ๕-๑๗ เม็ด
ขนาดบรรจุ	ชนิดผง ๑๕ กรัม ชนิดเม็ด ๓๐ เม็ด

๑๓. สาประสะไพล

วัตถุประสงค์ประกอบ ผิวมะกรูด ว่านน้ำ กระเทียม หัวหอม พริกไทย ดีปลี ชิง ขมิ้นอ้อย เทียนดำ เกลือสินเธาว์ หนักสิ่งละ ๘ ส่วน การบูร หนัก ๑ ส่วน ไพล หนัก ๘๑ ส่วน

วิธีทำ	บดเป็นผง
สรรพคุณ	แก้จุกเสียด แก้กระดูไม่ปกติ ขับน้ำคาวปลา
ขนาดรับประทาน	รับประทานวันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร ครั้งละ ๑ ช้อนกาแฟ ละลายน้ำสุก หรือน้ำสุรา
ขนาดบรรจุ	๓๐ กรัม

๑๔. สาหอนเนาวโกฐ

วัตถุส่วนประกอบ จิงแห้ง ตีป्ली เจตมูลเพลิงแดง สะค้ำน ข้าพลุ หนักสิ่งละ ๓ ส่วน น้าหวมู โกรฐสอ โกรฐเขมา โกรฐหัวบัว โกรฐเชียง โกรฐจุฬาลัมพา โกรฐกระดูก โกรฐก้านพร้าว โกรฐพุงปลา โกรฐขงามังสี เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าง เปลือก เทียนตาตักแตน เทียนยาวพาดิ เทียนลัดตบุษย์ เทียนเกล็ดหอย เทียนตากบ ลักชี ลูกราชัด ลูกสารพัดพิษ ลูกกระวาน การพลุ ดอกจันท์ ลูกจันท์ จันท์เทศ จันท์แดง อบเชยญวน เปลือกสมุลแว้ง หน้าตีนนก แฝกหอม เปลือกชะลูด เปราะหอม รากไคร้เครือ หน้อไม้ ขอนดอก กระลำพัก หน้อลูกมะขามป้อม หน้อลูกสมอพิภก ชะเอมเทศ ลูกผักชีลา ลูกกระดอม บอระเพ็ด เกสรบัวหลวง เกสรบุณนาค ดอกพิกุล ดอกสารภี ดอกมะลิ แก่นสน หนักสิ่งละ ๔ ส่วน น้าประสานทองสะตุ หนัก ๒ ส่วน ชะมดเช็ด พิมเสน หนักสิ่งละ ๑ ส่วน

วิธีทำ	ชนิดผง บดเป็นผง
สรรพคุณ	ชนิดเม็ด บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม แก้ลมคลื่นเหียน อาเจียน ใช้น้ำลูกผักชี เทียนดำต้ม แก้ลมปลายไข้ ไข้ก้านสะเดา ลูกกระดอม และบอระเพ็ด ต้มเอาน้ำ ถ้าหาน้ำกระสายไม่ได้ใช้น้ำสุกแทน
ขนาดรับประทาน	รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง ชนิดผง ครั้งละ ๑/๒ - ๑ ช้อนกาแฟ ชนิดเม็ด ครั้งละ ๕ - ๑๐ เม็ด
ขนาดบรรจุ	ชนิดผง ๑๕ กรัม ชนิดเม็ด ๓๐ กรัม

๑๕. ขาววิสัยพญาใหญ่

วัตถุดิบประกอบ ลูกผักชีลา ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ หนักสิ่งละ ๘ ส่วน
 กระวาน การพลู โกรฐสอ โกรฐเขมา โกรฐหัวบัว โกรฐเชียง โกรฐจุฬาลัมพา อบเชย
 สมุลแว้ง สมอเทศ สมอไทย รากโค้วเครือ ว่านน้ำ บอระเพ็ด ชิงแห้ง พญารากขาว
 หนักสิ่งละ ๒ ส่วน ดีปลี หนัก ๕๖ ส่วน น้ำประสานทองสะอาด หนัก ๑ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง

สรรพคุณ แก้ท้องขึ้น อืดเฟ้อ จุกเสียด

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๔ ชั่วโมง
 ครั้งละ ๑ ช้อนกาแฟ ใช้น้ำสุกเป็นกระสาย
 หรือผสมน้ำผึ้งเป็นลูกกลอน

ขนาดบรรจุ ๑๕ กรัม

๑๖. ยาธาตุบรรจบ

วัตถุดิบประกอบ ชิง โกรฐเขมา โกรฐพุงปลา โกรฐเชียง โกรฐสอ เทียนดำ เทียน
 ขาว เทียนสัตตบุษย์ เทียนยาวพານี เทียนแดง ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ การพลู
 การบูร เปลือกสมุลแว้ง ลูกกระวาน ลูกผักชีลา ใบพิมเสน รากโค้วเครือ ดีปลี เปราะหอม
 หนักสิ่งละ ๔ ส่วน โกรฐก้านพร้าว หนัก ๘ ส่วน เนื้อลูกสมอไทย หนัก ๑๖ ส่วน
 น้ำประสานทองสะอาด หนัก ๑ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง

สรรพคุณ แก้ธาตุไม่ปกติ ท้องเสีย ใช้เปลือกแคหรือเปลือกตะเคา
 หรือเปลือกลูกทิม ต้มกับน้ำปูนใส แก้ท้องขึ้น ท้องเฟ้อ
 ใช้กระเทียม ๓ กลีบ ทูบขงน้ำร้อน หรือใช้ใบกระเพรา
 ต้มเป็น กระสาย ถ้าหาน้ำกระสายไม่ได้ ให้น้ำสุกแทน

ขนาดรับประทาน รับประทานวันละ ๓ เวลา ก่อนอาหาร

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนกาแฟ

เด็ก ครั้งละ ๑-๒ ช้อนกาแฟ

ขนาดบรรจุ ๑๕ กรัม

๑๗. นาประสะการพลู

วัตถุดิบประกอบ เทียนขาว เทียนดำ โกรฐสอ โกรฐกระดุก กำมะถันเหลือง การบูร รากโค้วเครือ เปลือกเพกา เปลือกขี้ยาย ใบกระวาน ลูกกระวาน ลูกผักชีลา แผลกหอม ว่านน้ำ หัวกระชาย เปราะหอม รากแจง กรุงเขมา หนักสิ่งละ ๔ ส่วน รากข้าวสาร เนื้อไม้ ลูกจันทร์ ขมิ้นชัน หนักสิ่งละ ๘ ส่วน ชิงแห้ง ดีปลี หนักสิ่งละ ๓ ส่วน น้ำประสานทองสด พูล เจตมูลเพลิง สะค้าน ข้าพลู หนักสิ่งละ ๒ ส่วน เปลือกขิก หนัก ๑๐ ส่วน พริกไทย หนัก ๑ ส่วน กานพลู หนัก ๑๓๑ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง

สรรพคุณ แก้ปวดเมื่อย เนื่องจากธาตุไม่ปกติ ใช้โพลีเอทิลีนกับน้ำปูนใส ถ้าหาน้ำกระสายไม่ได้ ให้ใช้น้ำสุกแทน

ขนาดรับประทาน รับประทานทุก ๓ ชั่วโมง ผู้ใหญ่ครั้งละ ๑ ช้อนกาแฟ

ขนาดบรรจุ ๑๕ กรัม

๑๘. ยากวาดแสงหมึก

วัตถุดิบประกอบ หมึกหอม จันทน์ชะมด ลูกกระวาน จันทน์เทศ ใบพิมเสน ลูกจันทร์ ดอกจันทร์ กานพลู ใบสันพร้าวหอม หัวหอม ใบกระเพรา ดิงเกลือมหัน หนักสิ่งละ ๔ ส่วน ชะมด พิมเสน หนักสิ่งละ ๑ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักสิ่งละ ๐.๒ ส่วน

สรรพคุณ แก้ตัวร้อน ละลายน้ำดอกไม้เทศ แก้ท้องขึ้น ปวดท้อง ละลายน้ำใบกระเพราต้ม แก้ไอ ขับเสมหะ ละลายน้ำลูกมะแว้งเครือ หรือลูกมะแว้ง ต้นกวาดคอก แก้ปากเป็นแผล แก้ละออง ละลายน้ำลูกเบญจกานี ผนทาปาก

ขนาดรับประทาน ใช้กวาดคอวันละ ๑ ครั้ง หลังจากนั้นรับประทานทุก ๓ ชั่วโมง

เด็กอายุ ๑ - ๖ เดือน ครั้งละ ๒ เม็ด

เด็กอายุ ๗ - ๑๒ เดือน ครั้งละ ๓ เม็ด

ขนาดบรรจุ ๑๒ เม็ด

๑๙. ยามันทธาตุ

วัตถุประสงค์ประกอบ โกรฐสอ โกรฐเขมา โกรฐหัวบัว โกรฐเขียง โกรฐจุฬาลัมพา
เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาตักแตน รากไคร้เครือ ลูกผักชี
ล้อม ลูกผักชีลา การบูร กระเทียม เปลือกสมุลแห้ง เปลือกโมกมัน จันทน์แดง จันทน์เทศ
กานพลู ดีปลี รากข้าวพลู เกาะสะค้าน รากเจตมูลเพลิง พริกไทยล่อน ลูกจันทน์ หนัก
สิ่งละ ๑ ส่วน ชิง ลูกเบญจกานี หนักสิ่งละ ๓ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง

สรรพคุณ แก้อาตุไม่ปกติ แก้อท้องขึ้น ท้องเฟ้อ

ขนาดรับประทาน รับประทานวันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร

ผู้ใหญ่ ครั้งละ ๑ ช้อนกาแฟ ละลายน้ำสุก

เด็ก ครั้งละ ๑/๒ ช้อนกาแฟ ละลายน้ำสุก

ขนาดบรรจุ ชนิดผง ๑๕ กรัม

๒๐. ยาไฟประลัยกัลป์

วัตถุประสงค์ประกอบ พริกไทยล่อน ของ ดีปลี กระเทียม หนักสิ่งละ ๔ ส่วน
กะทือ ข่า ไพล เปลือกมะรุมน หนักสิ่งละ ๕ ส่วน รากเจตมูลเพลิงแดง สารส้ม แก่นขน
สนทะเล การบูร ผิวมะกรูด หนักสิ่งละ ๕ ส่วน

วิธีทำ บดเป็นผง

สรรพคุณ ขับน้ำคาวปลา ในเรือนไฟ ช่วยให้มีตลูกเข้าอู่

ขนาดรับประทาน รับประทานวันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร

ครั้งละ ๒ ช้อนกาแฟ ละลายน้ำสุก หรือน้ำสุรา

ขนาดบรรจุ ๑๕ กรัม

๒๑. ยาไฟห้ากอง

วัตถุดิบประกอบ รากเจตมูลเพลิง ชิง พริกไทยอ่อน สารส้ม ผักส้มป่อย หนัก
สิ่งละ ๑ ส่วน

วิธีทำ	บดเป็นผง
สรรพคุณ	ขับน้ำคาวปลา ในเรือนไฟ ช่วยให้มีดลูกเข้าอู่
ขนาดรับประทาน	รับประทานวันละ ๓ ครั้ง ก่อนอาหาร
	ครั้งละ ๑ ช้อนกาแฟ ละลายน้ำสุก หรือน้ำสุรา
ขนาดบรรจุ	๑๕ กรัม

๒๒. ยาประสะเจตพังคิ

วัตถุดิบประกอบ ดอกจันทร์ ลูกจันทร์ ลูกกระวาน ใบกระวาน กานพลู
กรุงเขมา รากไคร้เครือ การบูร ลูกสมอทะเล พญารากขาว เปลือกหว่า เกล็ดดินเภาว
หนักสิ่งละ ๑ ส่วน พริกไทยอ่อน บอระเพ็ด หนักสิ่งละ ๒ ส่วน ข่า หนัก ๑๕ ส่วน
ระย่อม หนัก ๒ ส่วน เจตพังคิ หนัก ๓๔ ส่วน

วิธีทำ	บดเป็นผง
สรรพคุณ	แก้กระษัยจุกเสียด
ขนาดรับประทาน	รับประทานทุกเช้าและเย็น ก่อนอาหาร
	ครั้งละ ๑ ช้อนกาแฟ ละลายน้ำสุก
ขนาดบรรจุ	๑๕ กรัม

๒๓. ยาธรณีสังกะษมาต

วัตถุดิบประกอบ ลูกจันทร์ ดอกจันทร์ ลูกกระวาน กานพลู เทียนดำ เทียน
ขาว หัวดองดึง หัวบุก หัวกลอย หัวกระดาดขาว หัวกระดาดแดง ลูกเฒ่า ชิง ขะเขมเทศ
รากเจตมูลเพลิง โกฐกระดูก โกฐเขมา โกฐน้ำเต้า หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ผักแพวแดง เนื้อ
ลูกมะขามป้อม หนักสิ่งละ ๒ ส่วน เนื้อลูกสมอไทย มหาหิงคุ์ การบูร หนักสิ่งละ ๕
ส่วน รงทอง (ประสะแล้ว) หนัก ๔ ส่วน ยาดำ หนัก ๒๐ ส่วน พริกไทยอ่อน หนัก ๙๖
ส่วน

วิธีทำ	บดเป็นผง
สรรพคุณ	แก้กระษัยเส้น เถาดาน ท้องผูก
ขนาดรับประทาน	รับประทานวันละ ๑ ครั้ง ก่อนอาหารเช้า หรือก่อนนอน ครั้งละ ๑/๒ - ๑ ช้อนกาแฟ ละลายน้ำสุก หรือน้ำผึ้งปั้นเป็น ลูกกลอน
คำเตือน	คนไข้ หรือสตรีมีครรภ์ ห้ามรับประทาน
ขนาดบรรจุ	๑๕ กรัม

๒๔. ยาบำรุงโลหิต

วัตถุประสงค์ประกอบ โกรฐจุฬาลัมพา เนื้อสมอไทย เนื้อลูกสมอติง เนื้อลูกสมอ
พิเภก เปลือกชะลูด เปลือกอบเชยเทศ จันทน์แดง แก่นแสมสาร แก่นแสมทะเล กฤษณา
หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ครั้ง หนัก ๘ ส่วน ผ่าง ดอกคำไทย หนักสิ่งละ ๑๐ ส่วน

วิธีทำ	บดเป็นผง
สรรพคุณ	บำรุงโลหิต
ขนาดรับประทาน	รับประทานครั้งละ ๒ ครั้ง เข้า-เย็น ก่อนอาหาร ครั้งละ ๑ ช้อนกาแฟ ละลายน้ำสุก
ขนาดบรรจุ	๓๐ กรัม

๒๕. ยาประสะเปราะใหญ่

วัตถุประสงค์ประกอบ โกรฐสอ โกรฐเขมา โกรฐหัวบัว โกรฐเขียง โกรฐจุฬาลัมพา
เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนตาดักแด่น ลูกจันทน์ ดอกจันทน์
ลูกกระวาน กานพลู จันทน์เทศ จันทน์แดง ดอกบุนนาค อกสารภี ดอกพิทูล เกสรบัว
หลวง หนักสิ่งละ ๑ ส่วน เปราะหอม หนัก ๒๐ ส่วน

วิธีทำ	บดเป็นผง
สรรพคุณ	ถอนพิษไข้ตาแทรกสำหรับเด็กละลายน้ำดอกไม้มะเทศหรือน้ำสุก รับประทาน หรือผสมน้ำสุทกระหม่อม
ขนาดรับประทาน	รับประทาน วันละ ๓ ครั้ง ครั้งละ ๑/๒ - ๑ ช้อนกาแฟ
ขนาดบรรจุ	๑๕ กรัม

๒๖. ซามหาจักรีใหญ่

วัตถุดิบประกอบ โกรฐสอ โกรฐเขมา โกรฐพุงปลา โกรฐก้านพร้าว โกรฐกระดูก
เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนเยาวพาลี สมอไทย (เอาแต่เนื้อ)
ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน กานพลู ขะเอมเทศ เมล็ดโหระพา ลูกผักชีลา สารส้ม
ดินประสิว ขมิ้นอ้อย หัวกระเทียม หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ยาดำสะตุ หนัก ๔ ส่วน ใบ
กระพังใหม่ หนัก ๓๐ ส่วน

วิธีทำ	บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๕ กรัม
สรรพคุณ	แก้ลมทราง แก้อาการท้องอืด ท้องเฟ้อ
ขนาดรับประทาน	เด็กอายุต่ำกว่า ๕ ขวบ รับประทานครั้งละ ๑-๓ เม็ด เพิ่มและลดได้ตามส่วน รับประทานกับน้ำสุก ก่อนอาหาร เช้า - เย็น
ขนาดบรรจุ	๑๐ เม็ด

๒๗. ซาเนาวยอช

วัตถุดิบประกอบ กระดูกเสือเผาะ กระดูกโคเผาะ กระดูกงูเหลือมเผาะ หนักสิ่งละ ๑ ส่วน
เปลือกหอยขมเผาะ เปลือกหอยแครงเผาะ เปลือกหอยดาววัวเผาะ เปลือกหอยพิมเผาะรังเผาะ
เปลือกหอยนางรมเผาะ เปลือกหอยกาบเผาะ เปลือกหอยมุกเผาะ เปลือกสังข์เผาะ หนักสิ่งละ
๒ ส่วน รากหนตี่ (ตองแตก) หนัก ๓ ส่วน รากเจตมูลเพลิงแดง หัสคุณเทศ หนักสิ่งละ
๔ ส่วน พริกไทยล่อน หนัก ๓๒ ส่วน

วิธีทำ	บดเป็นผง
สรรพคุณ	แก้กระษัยจุกเสียด
ขนาดรับประทาน	รับประทานวันละ ๒ ครั้ง ก่อนอาหาร เข้า - เย็น ครั้งละ ๑ ช้อนกาแฟ ผสมน้ำผึ้งปั้นเป็นลูกกลอน
ขนาดบรรจุ	๑๕ กรัม

๒๘. ฮาถ้าย

วัตถุดิบประกอบ ไบมะกา ไบมะขาม ไบส้มป่อย หญ้าไทร ไบไม้ป่า ผักคูน
 รากชี่กาแดง รากชี่กาขาว รากตองแตก เถาวัลย์เปรียง หัวหอม ผักส้มป่อย สมอไทย
 สมอติงู หนักสิ่งละ ๑ ส่วน ชี่เหล็กทั้ง ๕ ส่วน ยาดำ หนัก ๔ ส่วน ดีเกลือฝรั่ง หนัก
 ๒๐ ส่วน

วิธีทำ	บดเป็นผง ทำเป็นเม็ด หนักเม็ดละ ๐.๒ กรัม
สรรพคุณ	แก้ท้องผูก
ขนาดรับประทาน	รับประทานวันละ ๑ ครั้ง ก่อนนอน ครั้งละ ๒ - ๕ เม็ด ตามธาตุหนักธาตุเบา
ขนาดบรรจุ	๑๐ เม็ด